

УДК 316.7(063)

Редакційна колегія:

Г. І. Батичко, кандидат наук з мистецтвознавства, доцент (голова),
Ю. М. Нікольченко, доцент; С. В. Янковський, к. ф. н., доцент.

Затверджено на засіданні кафедри культурології та інформаційної діяльності
(протокол №8 від 18.12.2017)

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою історичного
факультету Маріупольського державного університету (протокол № 6 від 18.01.2018)

Інформація та культура в забезпеченні сталого розвитку людства : зб. матеріалів Міжнар. Інтернет- конференції, м. Маріуполь, 15 листоп. 2017 р. / Маріуп. держ. ун-т ; за заг. ред. Г. І. Батичко. – Маріуполь : МДУ, 2018. – 278 с.

Збірник містить матеріали Міжнародної Інтернет-конференції «Інформація та культура в забезпеченні сталого розвитку людства», яка відбулася 15 листопада 2017 року, в якій прийняли участь освітяни, науковці, громадські активісти з України та зарубіжних країн

У наукових виступах і доповідях учасників конференції висвітлені актуальні питання з проблеми забезпечення сталого розвитку людства, зумовленої розширенням впливу інформаційних та комп'ютерних технологій на соціальні інституції, сферу управління, інтенсивність міжкультурної взаємодії, творення нових, креативних практик соціальної взаємодії.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та студентам, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами науки та освіти.

© Автори тез, 2017
©МДУ, 2018

групами, обумовить взаємну повагу до різних поглядів і позицій та розуміння відмінностей досвіду і потреб кожної статі [2].

Вищезазначене стане підставою для формування системи суспільних відносин на засадах довіри, партнерства, солідарності, консенсусу, етичних цінностей, що лежать в основі сталого розвитку, а збільшення чисельності економічно активного населення за рахунок розширення участі жінок у всіх сферах суспільства, використання потенціалу обох статей, сприятиме економічному зростанню та сталому розвитку громад.

Література

1. Артем'єва О. О. Гендерні дослідження в контексті постнекласичної раціональності: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філософ. наук: спец. 09.00.09 «Філософія науки» / О. О. Артем'єва. – К., 2008. – 18 с.

Гендерна рівність в Україні: проблеми та шляхи удосконалення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream//123456789/3543/1/>. – Загол. з екрану.

2. Гендерна рівність як чинник забезпечення сталого суспільного розвитку в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2014-1/doc/5/01.pdf>. – Загол. з екрану.

3. Гендерна статистика України: сучасний стан, проблеми, напрями вдосконалення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dhrp.org.ua/uk/publikatsii/1/124-henderna-statystyka-ukrainy-suchasnyi-stan-problemy-napriamky-vdoskonalennia>. – Загол. з екрану.

4. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України від 08.09.2005 № 2866-IV// Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 52. – ст. 561.

5. Статистики мова скупа / Київська міська державна адміністрація. Київський міський Центр роботи з жінками. Київське міське Управління статистики // Інформаційний бюлетень. – К., 2000. – № 4. – 16 с.

УДК 305:008(043.2)

Драч О. О.
/Україна/

ГЕНДЕРНІ СТУДІЇ ЯК ОСМИСЛЕННЯ КУЛЬТУРНОГО РОЗМАЇТТЯ СОЦІУМУ

Без сумніву гендерні студії мають всі об'єктивні підстави стати вельми важливим стратегічним плацдармом для реалізації проекту «іншої історії», оскільки ретроспективи осягнення жінки в суспільстві виводять учених на більш глобальні теми антропологічної історії.

Протягом останніх десятиліть намітилася тенденція збільшення інтересу до жіночої проблематики у вітчизняній історичній науці. Свідченням цього є не лише численні наукові розвідки у провідних часописах, а й поява антологій жіночих текстів, навчальних посібників, хрестоматій та ґрунтовних монографічних досліджень [1–5]. На пострадянському просторі під рубрикою «жіноча історія» видано чимало наукових досліджень, присвячених ретроспективі жіночого соціального досвіду різних історичних періодів і регіонів Європи [6–9]. Публікації з цієї тематики мають свою постійну рубрику в десятках авторитетних наукових часописів, у тому числі й вітчизняних, не рахуючи спеціальні періодичні видання з жіночих студій. Тому з'ясування завдань і методів жіночої історії як напрямку наукових досліджень видається нам досить важливим.

Дискурс про жінок утілено в різноманітні форми: міфічні, містичні, наукові, нормативні, схоластичні і популярні. Міркування щодо предмету сягають коріннями загальної episteme або концептуальної матриці, визначеної чоловіками, які називали себе «ми», а жінок – «вони». Жіночий соціальний досвід, жіноче бачення світу і систему цінностей сприймали інваріантами загальнолюдських (по суті чоловічих), а тому спеціальному вивченню цих питань не приділяли уваги. Деперсоніфікований чоловічий досвід узагальнено поняттям «загальний» досвід людства

і покладено в основу формування (непоодинокі і сьогодні) теоретичних постулатів традиційної історичної науки.

Тільки теоретичний фемінізм ХХ ст. поставив під сумнів можливість і надалі не помічати жінок та їхні соціальні ролі. Феміністські орієнтовані історики переглянули усталені – «чоловічі» – інтерпретації минулого, розкритикували право «патріархів» традиційної науки позначати, класифікувати, пояснювати емпіричні дані з позицій вибіркової важливості і репрезентативності їх для всесвітньої історії.

Історія жінок як новітній напрямок історичних студій концентрує увагу дослідника на новому об'єкті – жінці та окреслює предметне поле вивчення – жіночий досвід, жіночі соціальні практики, жіноче буття, жіночі сфери і канали впливу. На думку російської дослідниці І.І. Юкіної, предмет студіювання нової наукової дисципліни становлять не лише всі аспекти життєдіяльності жінок, але й інститути соціального контролю, влади, що регулюють нерівномірний розподіл матеріальних і духовних благ, а також форми, методи, механізми гноблення й відтворення нерівності [10].

У зарубіжній історичній науці «історія жінок» як окремий науковий напрямок починалася з визнання концептуального положення, що вся попередня історіографія по суті є історією чоловіків. Термін «жіноча історія» віддзеркалює ідею, що вся світова історіографія не лише репрезентує «чоловічий погляд», позаяк ґрунтується на уявленнях чоловіків і баченні ними історичного процесу, а й писалася, принаймні до кінця ХІХ ст., винятково чоловіками. Тим самим «жіноча історія» дистанціювалася від традиційної історіографії – «чоловічої історії», у якій «жінка», «жіноче» звучить як тема, але не як дослідницька позиція. Історія жінок презентує цей «жіночий погляд», тому вона ідеологічно й методологічно принципово відрізняється від «загальної», «універсальної» історії.

Початкове завдання вчені окреслили – зробити жінок видимими. Задля цього необхідно було зрозуміти місце жінок, «умови», в яких перебували жінки, роль і значущість жінок у суспільстві; дослідити, як жінки діяли; вивчити їхні слова і їхнє мовчання; осмислити усталені жіночі образи: богиня, мадонна, відьма. Історія жінок є історією *longue duree*, історією тривалого часу за Ф. Броделем, оскільки включає фактологічну базу від античності до сьогодення.

Потужний стимул розвитку історії жінок надала нова соціальна історія, що ввібрала досягнення французької школи «Анналів», англійської марксистської школи, а також методи і підходи історичної демографії. По-перше, вона забезпечила жіночу історію методиками кількісного аналізу повсякденного життя та міждисциплінарними запозиченнями із соціології, демографії й етнографії. По-друге, вона концептуалізувала родинні стосунки, плідність і сексуальність як історичні явища [11, 104]. По-третє, нова соціальна історія кинула виклик наративу політичної історії, окресливши предметним полем масштабні суспільні процеси та їхнє втілення у численних вимірах людського досвіду. По-четверте, дослідники зосередили увагу на тих групах, що зазвичай вилучалися з політичної історії, зокрема жінки, діти й родина загалом.

Важливим для жіночих студій стали і досягнення історичної антропології, що переорієнтувалася на вивчення індивідуальних практик, серед них приватних, тілесних, інтимних. Трансформації інтимного і приватного почали досліджувати як чинники, що впливають на зміни соціальних інститутів та визначають специфіку тієї чи іншої культури. Замість «соціальної історії культури» науковці зацікавились «культурною історією соціального», до якої безпосередньо належить історія емоцій, історія переживань тих чи інших соціальних подій, історія інтимного й суб'єктивного сприйняття. До речі, «інтимне» і «приватне» – на відміну від «колективного» й «публічного» – були власне жіночими доменами. Жіноча історія виявилася необхідною для «нової культурної історії», оскільки засвідчила можливість дослідження будь-яких владних конфліктів як історії боротьби репрезентацій.

Спроби концептуалізувати гендер також є частиною становлення жіночої історії, позаяк від самого початку пронизують усі дискусії та дебати. Зокрема, Джоан Келлі окреслила метою жіночої історії ствердження статі «як засадничої категорії для аналізу суспільного ладу, подібно

до інших критеріїв на кшталт класу і раси» [12, 816]. Для Наталі Земон Девіс мета полягала в «осягненні значущості статей, гендерних груп в історичному минулому» [13, 217]. Таким чином, на рубежі 1970–1980-х рр. феміністська теорія оновлюється, розширюється концептуально-методологічна база міждисциплінарних досліджень, створюються комплексні пояснювальні моделі, відбувається відхід від описовості до глибокої аналітичності. Як зауважують Ж. Дюбі і М. Перро у передмові до багатотомного видання «Історія жінок», «історія жінок водночас – історія чоловіків» [14, 9].

Відчутною зміною в науках про минуле, яка сталася завдяки розповсюдженню постмодерністських концепцій і феміністської критики історизму й емпіризму, стала ліквідація ієрархії «важливості» дослідницьких проблем. Послугуючись концепцією «культури багатоманітності» та ідеєю відсутності ієрархії чи «вертикалі цінностей» (якими б перевіреними століттями, культурами й конфесіями вони не були) французького постструктураліста Ж. Ф. Ліотара, дослідники жінок наполягали на існуванні не «вертикалі», а «горизонталі вартостей» (у кожного – своя), отже, «горизонталі» і рівнозначності дослідницьких проблем, у тому числі тих, які раніше вважалися «не дуже науковими» (історія лібідо), не близькими й не зрозумілими в чоловічому дискурсі (дефлорація, вагітність, згвалтування, пологи) або непопулярними в ньому (терпіння в муках, заздрість, безсилля).

Таким чином, гендерна / жіноча історія стала спробою повернути індивідам їхній спосіб розуміння пережитого, який виявився відмінним від загальноприйнятого, потребував співвіднесення проявів індивідуального з нормами і смислами загального (у фемінології, насамперед, неартикульованого, більш прихованого – жіночого) сприйняття.

Література

1. Андросова-Байда Д. Феномен жінки-історика 1920-х: механізми творення нової ідентичності / Д. Андросова-Байда // Історіографічні дослідження в Україні: Зб. наук. пр. – 2008. – Вип. 19. – С.23-41.
2. Буряк Л. Історико-фемінологічні студії в системі Української Академії наук / Л. Буряк // Архівознавство. Археографія. Джерелознавство: міжвід. зб. наук. праць. – К., 2009. – Вип. 10. – С. 24–45
3. Кісь О.Р. Жіноча історія як напрямок історичних досліджень: становлення феміністської методології / О.Р. Кісь // Український історичний журнал. – 2012. – № 2. – С. 159-172.
4. Українки в історії / За заг. ред. В. Борисенко. – К.: Либідь, 2004. – 328 с.
5. Гендерний підхід: історія, культура, суспільство / Під ред. Л. Гентош, О. Кісь. – Л.: ВНТЛ-Класика, 2003. – 250 с.
6. Бок Г. История, история женщин, история полов / Г. Бок // Thesis. – 1994. – Вып. 6. – С. 170-200.
7. Репина Л.П. Женщины и мужчины в истории: Новая картина европейского прошлого. Очерки. Хрестоматия / Л.П. Репина. – М.: РОССПЭН, 2002. – 352 с. – Режим доступа: http://krotov.info/libr_min/17_r/ep/ina_00.htm;
8. История женщин на Западе: в 5 т. Т. I: От древних богинь до христианских святых / Под общ. ред. Ж. Дюби, М. Перро; пер. с англ.; науч. ред. перевода Н. Л. Пушкарёва. – СПб.: Алетейя, 2005. – 600 с.
9. Пушкарёва Н.Л. Гендерная теория и историческое знание / Н.Л. Пушкарёва. – СПб.: Алетейя, 2007. – 497 с.
10. Юкина И.И. «Новая история женщин» России [Электронный ресурс] / И.И. Юкина // Библиография «История женского движения и феминизма в России. 1850-е – 1920-е годы». – Режим доступа: <http://ecsosman.hse.ru/text/18568935/>
11. Скотт Дж. Жіноча історія / Дж. Скотт // Гендерний підхід: історія, культура, суспільство / Під ред. Л. Гентош, О. Кісь. – Л.: ВНТЛ-Класика, 2003. – С. 97-110.
12. Joan Kelly-Gadol. The Social Relations of the Sexes: Methodological Implications of Women's History // Signs, 1975-76. – № 1. – P. 816.

13. The Doubled Vision of Feminist History: A Postscript to the 'Woman and Power' Conference // *Feminist Studies*. – 1979. – № 5. – P. 216-217.

14. Дюби Ж. О том, как писалась История женщин / Ж. Дюби, М. Перро // История женщин на Западе: в 5 т. Т. II: Молчание Средних веков / Под общ. ред. Ж. Дюби, М. Перро; пер. с англ.; науч. ред. перевода Н. Л. Пушкарева. – СПб.: Алетейя, 2009. – С. 9-11.

УДК 37.017(477)

Дьячкова М. А.
/Україна/

ПОДОЛАННЯ БІДНОСТІ ШЛЯХОМ РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТИ В УКРАЇНІ З ВРАХУВАННЯМ АСПЕКТУ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ

Загальний інтерес до зв'язку бідності з освітою зумовлений розумінням того, що освіта є неодмінною умовою суспільного піднесення. Необхідним також є розуміння гендерної рівності, оскільки ігнорування цієї проблеми призводить до значних суспільних втрат, завдає збитків добробуту людей, впливає на можливості сталого зростання суспільства. Усунення проблем гендерної нерівності пов'язаної з однаковими можливостями отримання якісної освіти та подальшого зниження рівня бідності населення залежить від розуміння та дослідження цієї проблеми, і відповідного реформування усталених порядків існування суспільства.

Метою дослідження є аналіз взаємозв'язків рівня бідності із якістю освіти та гендерною диференціацією та можливі шляхи забезпечення сталого розвитку з їх урахуванням.

За рівнем життя Україна є однією з найбідніших держав у світі. Нещодавні дослідження ООН показали, що за межею бідності на 2016 рік в нашій країні перебувають близько 60 % населення. За даними агентства Bloomberg Україна в 2017 році посіла 7-ме місце в топ-10 бідних та нещасливих країн. Рівень освіти значно впливає на рівень бідності, проте в Україні існує феномен «бідності серед освічених», що полягає у відсутності гарантії освіти як чинника ресурсозабезпеченості. Вища освіта не гарантує достатньої оплати праці та забезпечення належних умов життя, через що знецінюється саме ставлення до освіти.

Поруч з бідністю серед освічених важливою проблемою є фемінізація бідності. Фемінізація бідності – процес збільшення частки жінок серед людей, що живуть біля або за межею бідності (межа бідності – прожитковий мінімум). До цієї категорії людей найчастіше потрапляють матері-одиначки, жінки-пенсіонери, жінки-інваліди, жінки, що очолюють домогосподарство [2].

Для дослідження проблеми подолання бідності з врахуванням освітнього рівня та гендерної аспекту необхідні статистичні дані, а саме освітня та гендерна статистика. Статистика освіти / освітня статистика – це розділ соціально-економічної статистики, що вивчає сферу освіти, який безпосередньо пов'язаний зі статистикою населення, зайнятості, рівня життя, державних фінансів, цін тощо. Гендерна статистика – це статистика, що віддзеркалює дійсне становище різних статей та робить видимими гендерні проблеми та відносини у всіх сферах життєдіяльності суспільства [2]. Головною статистичною установою України є Державна служба статистики, що здійснює збір та обробку всіх даних щодо становища країни. В той час, як статистика освіти на сайті Укрстату [5] представлена досить повно (наявні матеріали про всі рівні освіти та їх показники), гендерна статистика практично відсутня. У 2010 та 2012 роках були випущені статистичні збірники «Жінки та чоловіки в Україні», проте подальші випуски відсутні, що унеможливує якісне дослідження цього питання. Відповідний розділ на офіційному сайті служби взагалі відсутній. Основними джерелами висвітлення проблеми гендерної рівності в Україні є іноземні структури, такі як дані Всесвітнього економічного форуму (Global Gender Gap Index) [1]. Звіти по індексу гендерної рівності складаються за багатьма показниками, зокрема: рівень заробітної плати чоловіків та жінок, співвідношення

національного стандарту ДСТУ ISO 30300:2015.....	140
Мелюс А. І. Організація ділових процесів нормативно-правовий супровід у забезпеченні сталого розвитку українського суспільства.....	143
Мирошник В. І. Документна традиція в українських землях XV-XVI ст.: наукометричний аналіз.....	145
Мирошник В. І. Матеріали центральних і державних історичних архівів з історії українських земель XV-XVI ст.....	148
Міліціна Л. М. «Циркуляри по Одеському навчальному округу» як інформаційний пласт з історії культури Маріуполя у другій половині XIX – на початку XX сторіч: дослідження вектору освіти.....	151
Музика О. М. Культура документування в УРСР (1946–1991).....	154
Нікольченко Ю. М. Берестяні грамоти як джерело інформації з історії та культури Київської Русі.....	156
Петрова І. О. Уніфікація ділових процесів у забезпеченні сталого розвитку України.....	159
Станецька Ю. О. Роль інформаційної установи в досягненні цілей сталого розвитку суспільства.....	160
Тімотіна Д. О. Електронні звернення: порівняльний аналіз українського та зарубіжного досвіду.....	162

Секція

Креативні практики та сталий розвиток культурно-мистецького та медійного середовища

Бабушка Л. Д. Festive: маркетинг-мікс глобалізаційних практик.....	166
Бистра М. О. Образ радянського вчителя на шпальтах українських газет кінця 1930-х – початку 1940-х рр.....	168
Богатікова О. В. Єврейське сакральне зодчество як об'єкт досліджень українських мистецтвознавців кінця XIX-на початку XX століть (на прикладі наукових розвідок Г. Г. Павлуцького).....	171
Бровко М. М. Активність мистецтва в контексті сучасної інформаційної культури України.....	174
Воронік Д. С. Феномен героя як проекція ціннісних характеристик в сучасній культурі.....	176
Гапчук Ю. О. Київський державний академічний театр драми і комедії на лівому березі Дніпра як прообраз сучасної антрепризи.....	179
Глазкова Т. В., Губенко А. Д. Українська сучасна музична культура на зламі епох.....	182
Демідко О. О. Театральне середовище Маріуполя: сучасний стан та перспективи розвитку.....	184
Малаєва Т. М. Роль піаніста в роботі вокаліста над музично-поетичним текстом як синтетичним цілим.....	187
Нагорняк М. В. Якісний медіапродукт як головна передумова діяльності суспільного радіомовлення (за матеріалами УР-1, УР-2, УР-3).....	188
Півень Н. М. Сторонній погляд на проблеми інформаційної культури мережі в Україні.....	191
Плохотіна Д. А. Проблеми сучасного нотовидавництва в Україні в контексті забезпечення сталого розвитку людства.....	193
Пожарська О. Ю. Ігровий зміст циркового видовища.....	195
Покуль О. Б. Візуальна репрезентація стереотипів жіночності в українському інтернет-контенті.....	198
Фурдичко А. О. Фольк-ф'южн в українській альтернативній музиці: злиття світових традицій та української етніки.....	201

Секція

Гендерні відмінності сучасного соціуму

Гарашенко С. В. Гендерна рівність як складова сталого розвитку суспільства.....	204
Алфьоров А. Д. Рівень зайнятості населення у сфері послуг в Донецькій області з урахуванням гендерного аспекту.....	206
Влас А. В. Гендерна рівність у забезпеченні цілей сталого розвитку в Україні.....	209
Драч О. О. Гендерні студії як осмислення культурного розмаїття соціуму.....	212
Дьячкова М. А. Подолання бідності шляхом реформування освіти в Україні з врахуванням	